

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Παιδαγωγική Έρευνα στο Αιγαίο 9η Ημερίδα Υποψηφίων Διδακτόρων

Βιβλίο Περιλήψεων

**Παιδαγωγική Έρευνα στο Αιγαίο, 9^η Ημερίδα Υποψήφιων Διδασκόντων
Βιβλίο Περιλήψεων**

Επιμέλεια

Πολύκαρπος Καραμούζης, Καθηγητής, Πρόεδρος ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Αλιβίζος Σοφός, Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μιχαήλ Σκουμιός, Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εμμανουήλ Φωκίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μαριάνθη Οικονομάκου, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Απόστολος Κώστας, Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Επικοινωνία

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Δημοκρατίας 1, 85132 Ρόδος

Τηλ. 22410 99210-12 • Φαξ 2241099209 • E-mail: PTDE_Gramm@aegean.gr

www.pre.aegean.gr

Περιεχόμενα

Δημιουργία, χρήση κι αξιολόγηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων για την εκπαιδευτική διαδικασία στο δημοτικό σχολείο, <i>Σπύρος Σπύρου, Αλιβίζος (Λοϊζος) Σοφός</i>	5
Αξιοποίηση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης από εκπαιδευτικούς καλλιτεχνικών μαθημάτων: προσδοκίες και επιμορφωτικές ανάγκες, <i>Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Μαρία Κλαδάκη</i>	6
Γραμματισμός στην Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Literacy) για εκπαιδευτικούς: Προς ένα πλαίσιο γνώσεων και δεξιοτήτων μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, <i>Κωνσταντίνος Τσιούκας, Απόστολος Κώστας</i>	7
Αναπαραστάσεις της νοσηρότητας υπό το πρίσμα της ευγονικής στην Κορομηλιά του Κ. Πολίτη (1946), <i>Αμαλία Αλαπάντα</i>	8
Η διεπιστημονική σχέση μεταξύ γνωστικής νευροεπιστήμης και εκπαίδευσης στα Μαθηματικά, <i>Σταματία Νικηταρά, Ευγένιος Αυγερινός</i>	9
Η νευροεπιστήμη στην υπηρεσία της εκπαίδευσης με έμφαση στη διδασκαλία των Μαθηματικών. Τα μέχρι στιγμής οφέλη, οι προοπτικές και οι δυσκολίες, <i>Παναγής Τσιγγούνης, Ευγένιος Αυγερινός</i>	10
Διερεύνηση μεθόδων ανίχνευσης μαθηματικού άγχους στα μαθητικά σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με μαθησιακές δυσκολίες-δυσλεξία, <i>Ελένη Φασουλά, Ευγένιος Αυγερινός</i>	11
Χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης και συστήματος ηλεκτροεγκεφαλογραφίας για την ανίχνευση του μαθηματικού άγχους σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, <i>Ανδρέας Μήταλας, Ευγένιος Αυγερινός</i>	12
Νέες τάσεις στη διαμορφωτική αξιολόγηση στη μαθηματική εκπαίδευση: Από την τεχνητή νοημοσύνη στα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα, <i>Αθανάσιος Καραγεωργιάδης, Ευγένιος Αυγερινός</i>	13
Αξιολογώντας τις ικανότητες των μαθητών να συγκροτούν και να κρίνουν επιστημονικά επιχειρήματα: Έργα αξιολόγησης για τις δυνάμεις και την κίνηση, <i>Μελπομένη Μαστρογιωργάκη, Μιχάλης Σκουμιός</i> ..	14
Μελέτη της εξέλιξης των ικανοτήτων των μαθητών του Γυμνασίου που αφορούν σε πρακτικές της Μηχανικής: Η περίπτωση του σχεδιασμού λύσεων, <i>Μαργαρίτα Παπακωνσταντίνου, Μιχάλης Σκουμιός</i>	15
Ανάλυση του σχολικού εγχειριδίου Βιολογίας του Λυκείου για την αναπαραγωγή στον άνθρωπο: Οι τρεις διαστάσεις της μάθησης, <i>Σεβαστή Τσαγγάρη, Μιχάλης Σκουμιός</i>	16
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Το θεωρητικό υπόβαθρο ενός εκπαιδευτικού συστήματος προσομοίωσης φυσικού περιβάλλοντος, <i>Παύλος Κεφαλάκης, Εμμανουήλ Φωκίδης</i>	17
Απόψεις και στάσεις των νηπιαγωγών για τον ρόλο της προσχολικής εκπαίδευσης στην ετοιμότητα για την κλιματική αλλαγή: εφαρμογή σχετικού παιδαγωγικού προγράμματος σε νηπιαγωγείο, <i>Μυλωνά Δέσποινα, Ηλιοπούλου Ιφιγένεια</i>	18
Η διατήρηση της μνήμης για το πρόσωπο και το έργο διάσημων καλλιτεχνών μέσα από τις αναρτήσεις των μελών-χρηστών διαδικτυακών ομάδων. Η περίπτωση του Νικόλα Άσιμου, <i>Εμμανουήλ Κυριαζάκος, Γεώργιος Κατσαδώρας</i>	19
Jacob και Wilhelm Grimm, μια ζωή σαν παραμύθι ή μήπως όχι; Στοιχεία από τη ζωή και το έργο τους, <i>Νικολέττα Ζούμπουλα, Γεώργιος Κατσαδώρας</i>	20
Η Νέκυια του Κυριάκου Χαραλαμπίδη, <i>Δημήτριος Λαδικός, Λουίζα Χριστοδουλίδου</i>	21
Από τη "Saffo" του Δ. Σολωμού στο "ΣΑΠΦΩ ΚΑΙ ΦΑΩΝΑΣ" του Κ. Χαραλαμπίδη, <i>Μαρία Αμοιρίδου, Λουίζα Χριστοδουλίδου</i>	22

Τόπος και μνήμη στην ποίηση τού Κυριάκου Χαραλαμπίδη υπό το φως των θεωριών των Edward Casey, Υί-Fu Tuan και Gaston Bachelard, <i>Χρυσούλα Γιαννίκη, Λουίζα Χριστοδουλίδου</i>	23
Ο διάλογος του Κώστα Μόντη με τον Όμηρο και τον Πίνδαρο μέσα από επιλεγμένα ποιήματα, <i>Καλλιόπη Παπαδόδημα, Λουίζα Χριστοδουλίδου</i>	24

Δημιουργία, χρήση κι αξιολόγηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων για την εκπαιδευτική διαδικασία στο δημοτικό σχολείο

Σπύρος Σπύρου, Αλιβίζος (Λοϊζος) Σοφός

Περίληψη

Οι εκπαιδευτικές συνθήκες στα ελληνικά σχολεία του 2024 τείνουν να αλλάξουν με τα νέα σχολικά εγχειρίδια και την εισαγωγή καινοτομιών όπως οι διαδραστικές οθόνες, τα τάμπλετ κ.ά. Ο εκσυγχρονισμός αυτός της εκπαιδευτικής διαδικασίας δεν είναι εφικτό να υλοποιηθεί χωρίς και την υιοθέτηση κατάλληλων Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων (ΨΜΑ) και την καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλους τους πρωταγωνιστές της σχολικής πραγματικότητας. Η δημιουργία ΨΜΑ για την αξιοποίησή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη μάθηση στο σπίτι σε απομακρυσμένες, ορεινές και νησιωτικές περιοχές είναι το κυριότερο κομμάτι της διδακτορικής διατριβής με τίτλο "Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών για τη δικτύωση των Ορεινών Σχολείων στην περιοχή του Τροόδου: Σχεδιασμός και υλοποίηση πρακτικών συμπληρωματικής σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης". Η ερευνητική διαδικασία της διδακτορικής διατριβής θα εστιάσει στο πώς η αξιοποίηση ΨΜΑ στη διδασκαλία μπορούν να βελτιώσουν τη μαθησιακή πορεία των μαθητών/τριών νησιωτικών περιοχών. Η παρούσα εισήγηση εξετάζει ένα δείγμα ΨΜΑ που δημιουργήθηκε για τη Γλώσσα της Στ' Δημοτικού σύμφωνα με τα αποτελέσματα ενός ερωτηματολογίου που απαντήθηκε από 127 εκπαιδευτικούς. Τα ΨΜΑ αυτά περιλαμβάνουν μια ποικιλία από ψηφιακά μέσα όπως βίντεο, παρουσιάσεις, διαδραστικά φυλλάδια, εκτυπώσιμα φύλλα εργασίας, ψηφιακά κουίζ, εκπαιδευτικά ψηφιακά παιχνίδια, γλωσσάρια, εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης, όπως οι AI tutors (εκπαιδευτές), που παρέχουν εξατομικευμένη υποστήριξη στη μάθηση, τα οποία θα αναλυθούν για το πώς και γιατί δημιουργήθηκαν. Επίσης, τα πιο πάνω ΨΜΑ αξιολογήθηκαν με ειδικό ερωτηματολόγιο ως προς την ελκυστικότητά τους, τη λειτουργικότητά τους και τη χρησιμότητά τους από εκπαιδευτικούς, μαθητές/τριες και γονείς και στην παρούσα εισήγηση θα αναλυθούν και θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Σπύρος Σπύρου είναι δάσκαλος από το 2009 έως και σήμερα στο Δημοτικό Σχολείο των Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων Ρόδου "Πυθαγόρας" (Κολλέγιο Ρόδου) και από το 2014 Διευθυντής στο ίδιο σχολείο. Είναι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών διπλωμάτων το ένα με τίτλο "Επιστήμες της αγωγής – Εκπαίδευση με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών" και το άλλο με τίτλο "Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων". Από τον Οκτώβριο του 2019 είναι Υπ. διδάκτορας ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου Επίσης και μέλος της ερευνητικής ομάδας "Ψηφιακά Μέσα στην Εκπαίδευση και Γραμματισμός στα Μέσα" του εργαστηρίου Ψυχολογίας, Παιδαγωγικών Ερευνών και Μέσων στην Εκπαίδευση του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Π.Τ.Δ.Ε.) με συντονιστή τον καθηγητή κ. Σοφό Αλιβίζο (Λοϊζο). Έχει πλούσια επιμορφωτική δράση με θεματολογία τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση και ποικίλη ερευνητική δραστηριότητα με συμμετοχές σε επιστημονικά συνέδρια και δημοσιεύσεις.

Αξιοποίηση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης από εκπαιδευτικούς καλλιτεχνικών μαθημάτων: προσδοκίες και επιμορφωτικές ανάγκες

Παναγιώτης Αλεξόπουλος, Μαρία Κλαδάκη

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να αναδείξει την αναγκαιότητα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών καλλιτεχνικών μαθημάτων στην ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη διδακτική τους πρακτική, σε μια εποχή όπου αυτή αναδεικνύεται ως ισχυρό εργαλείο με δυνατότητες αξιοποίησης στην εκπαίδευση. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει τις προσδοκίες, τα εμπόδια, τις υπάρχουσες γνώσεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη χρήση των εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης στη διδασκαλία. Το δείγμα αποτελείται από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διδάσκουν τέχνες (θέατρο, μουσική, εικαστικά, λογοτεχνία και χορό), ενώ τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου που αποτύπωνε βασικά ζητήματα σε τρεις θεματικές κατηγορίες: α) στην εξοικείωση με την Τεχνητή Νοημοσύνη, β) στις αντιλήψεις για τη συμβολή της στην εκπαίδευση και γ) στις επιμορφωτικές ανάγκες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν περιορισμένη εξοικείωση, υπογραμμίζοντας ότι χρειάζεται κατάρτιση για εκπαιδευτικούς και μαθητές. Ανέφεραν, επίσης, ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να συμβάλει θετικά, ειδικά στην εξατομικευμένη υποστήριξη μαθητών/τριών και τον σχεδιασμό δημιουργικών δραστηριοτήτων. Όσον αφορά στις επιμορφωτικές τους ανάγκες, υποδείχθηκε η προτίμηση για προγράμματα με εφαρμοσμένη πρακτική καθοδήγηση και αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Με βάση τα ευρήματα της μελέτης προτείνεται η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων ειδικά για εκπαιδευτικούς καλλιτεχνικών μαθημάτων, με στόχο να ενισχυθεί η ικανότητά τους στην αποτελεσματική αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Παναγιώτης Αλεξόπουλος είναι υποψήφιος διδάκτωρ στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Είναι πρωτεύσας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του ΠΜΣ "Επιστήμες της Αγωγής – Εκπαίδευση με χρήση Νέων Τεχνολογιών" από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ενώ κατέχει μεταπτυχιακό δίπλωμα και στη "Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία: Νέες θεωρήσεις και προοπτικές" από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Μελέτες του έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν, μεταξύ άλλων, στην εκπαίδευση με χρήση Νέων Τεχνολογιών και θεατροπαιδαγωγικών μεθοδολογιών, στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων με εκπαιδευτικά λογισμικά και παιχνίδια, στην Ειδική Αγωγή και τις Νέες Τεχνολογίες και στη διδακτική της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, κ.ά.

Γραμματισμός στην Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Literacy) για εκπαιδευτικούς: Προς ένα πλαίσιο γνώσεων και δεξιοτήτων μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Κωνσταντίνος Τσιούκας, Απόστολος Κώστας

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα είναι μέρος της διδακτορικής διατριβής για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και αξιολόγηση της εφαρμογής ενός προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών στον γραμματισμό για την Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) και επικεντρώνεται τόσο στο εννοιολογικό πλαίσιο, όσο και στο επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα πρέπει να κατέχει ο σύγχρονος εκπαιδευτικός, ώστε να ενσωματώσει, με παιδαγωγικά θεμελιωμένους όρους, την TN στο εκπαιδευτικό του έργο. Η παρούσα έρευνα αποτελεί τμήμα της προσπάθειας καθορισμού του πλαισίου που θα αποτελέσει τη βάση σχεδιασμού ενός καινοτόμου Προγράμματος Επαγγελματικής Ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης επιστημονικών άρθρων την περίοδο 2022-2024, η παρούσα μελέτη εξετάζει υφιστάμενα πλαίσια γραμματισμού και παρουσιάζει με κριτικό τρόπο τις επιμέρους διαστάσεις τους, αποτυπώνοντας την τρέχουσα κατάσταση στο πεδίο.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Κωνσταντίνος Τσιούκας γεννήθηκε στη Γερμανία. Αποφοίτησε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, είναι Διπλωματούχος Μεταπτυχιακών Σπουδών (M.Ed.) στις Επιστήμες της Αγωγής – Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών και υποψήφιος διδάκτορας στο ίδιο τμήμα. Το αντικείμενο της Διατριβής του είναι η Σχεδίαση, η Υλοποίηση και η Αξιολόγηση Εφαρμογής ενός Προγράμματος Επαγγελματικής Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών στον Γραμματισμό για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Literacy) με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Απόστολο Κώστα. Στη Γερμανία έχει υπηρετήσει τη θέση του Διευθυντή Σπουδών σε Κέντρο Ξένων Γλωσσών. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και είναι πρόεδρος σε μία μη κερδοσκοπική εταιρία, που έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Αναπαραστάσεις της νοσηρότητας υπό το πρίσμα της ευγονικής στην Κορομηλιά του Κ. Πολίτη (1946)

Αμαλία Αλαπάντα

Περίληψη

Η μεγάλη επανάσταση στον τομέα της ιατρικής και η συνακόλουθη ανάδυση των βιολογικών θεωριών της εξέλιξης, που σημειώθηκε το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα στον δυτικό κόσμο, άνοιξαν τον δρόμο για τον ευγονικό προβληματισμό. Η ευγονική, ως επιστημονική ενασχόληση με θέματα που αφορούν την βελτίωση των ενδιάθετων φυλετικών χαρακτηριστικών ενός έθνους ή μιας κοινωνικής τάξης με στόχο την αποτροπή του βιολογικού τους εκφυλισμού, έθεσε τα θεμέλια για την ανάδυση ενός νέου επιστημονικού παραδείγματος, το οποίο θα εκφραζόταν με την βιολογικοποίηση του κοινωνικού και την ιατροποίηση των στρατηγικών εξουσίας. Στο πλαίσιο αυτό, έννοιες, όπως η "νοσηρότητα" και ο "εκφυλισμός", εισχωρούν δυναμικά στο κοινωνικό φαντασιακό, ενώ η έννοια της ασθένειας εργαλειοποιείται προκειμένου να προσδιοριστούν τα όρια απέναντι στην ετερότητα, και να αναδιαμορφωθούν τα αντιθετικά δίπολα υγιές/νοσηρό, φυσιολογικό/παθολογικό, ηθικό/ανήθικο. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται ο εντοπισμός των ευγονικών επιδράσεων στην Κορομηλιά του Κοσμά Πολίτη (1946), καθώς και η εξέταση του τρόπου ενσάρκωσης των επιδράσεων αυτών μέσα από την συγκρότηση των λογοτεχνικών αναπαραστάσεων του νοσηρού και του εκφυλισμένου. Ένα τέτοιο εγχείρημα με κεντρικό σημείο αναφοράς τον συσχετισμό μυθοπλασίας και ιστορικής πραγματικότητας εντάσσεται στο πλαίσιο της πολιτισμικής ποιητικής, ενώ τα μεθοδολογικά εργαλεία πάνω στα οποία βασίζεται είναι η πολιτισμική εικονολογία και η θεωρία της αφηγηματολογίας.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Αμαλία Αλαπάντα είναι υποψήφια διδάκτωρ στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου και διδάσκει ως φιλόλογος στην Δημόσια Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, του Τμήματος Ισπανικής Γλώσσας και Πολιτισμού του ΕΑΠ, καθώς και του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ. Είναι κάτοχος του μεταπτυχιακού διπλώματος στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, καθώς και του μεταπτυχιακού διπλώματος στη Λογοτεχνία από το ΠΤΔΕ του ΕΚΠΑ. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα αφορούν στην Νεότερη Ιστορία και Λογοτεχνία και τη διδακτική τους. Έχει παρακολουθήσει πλήθος σεμιναρίων και επιμορφώσεων, ενώ έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε επιμορφωτικές ημερίδες και επιστημονικά συνέδρια.

Η διεπιστημονική σχέση μεταξύ γνωστικής νευροεπιστήμης και εκπαίδευσης στα Μαθηματικά

Σταματία Νικηταρά, Ευγένιος Αυγερινός

Περίληψη

Η ενσωμάτωση της γνωστικής νευροεπιστήμης και της εκπαίδευσης στα μαθηματικά προσφέρει μία υποσχόμενη διεπιστημονική προσέγγιση για την κατανόηση και ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας. Η γνωστική νευροεπιστήμη προσφέρει γνώσεις για τους νευρωνικούς μηχανισμούς που βρίσκονται πίσω από τη μαθηματική γνώση, όπως είναι η επεξεργασία των αριθμών, η χωρική σκέψη και οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Η εργασία αυτή εμβαθύνει στους αλληλένδετους ρόλους της γνωστικής νευροεπιστήμης και της μαθηματικής εκπαίδευσης, εστιάζοντας στο πώς οι ιδέες από τη νευροεπιστήμη μπορούν να ενημερώσουν τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και να βελτιώσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα στα μαθηματικά. Εξετάζει πώς η γνωστική νευροεπιστήμη για τη μάθηση και τη μνήμη μπορεί να επηρεάσει στρατηγικές εκπαίδευσης, να ενημερώσει τις μεθοδολογίες διδασκαλίας και να υποστηρίξει την ανάπτυξη του αναλυτικού προγράμματος στα μαθηματικά. Μελετώντας τις πρόσφατες εξελίξεις στη γνωστική νευροεπιστήμη, όπως τα ευρήματα για την πλαστικότητα του εγκεφάλου και τη λειτουργική μνήμη, και εξετάζοντας τις επιπτώσεις τους στις πρακτικές εκπαίδευσης, αναζητούμε να κατανοήσουμε πώς αυτά τα πεδία συνδέονται και πώς μπορούν να συμβάλλουν συλλογικά στη βελτίωση της εκπαίδευσης στα μαθηματικά.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Σταματία Νικηταρά είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Είναι απόφοιτη του Διδασκαλείου "Καραθεοδωρή" με κατεύθυνση στην Ειδική Αγωγή και κάτοχος του Π.Μ.Σ. "Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων" του ΤΕ.ΠΑ.Ε.Σ. Έχει παρακολουθήσει δύο ετήσια σεμινάρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου καθώς και επιμορφωτικά σεμινάρια του Ε.Κ.Κ.Δ.Α. και του Υ. ΠΑΙ.Θ.Α σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία, τη διδασκαλία και την διοίκηση της εκπαίδευσης. Έχει τέσσερις εισηγήσεις σε διεθνή και πανελλήνια εκπαιδευτικά συνέδρια, τρεις δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές και τρεις συμμετοχές σε ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα. Είναι κάτοχος Proficiency του Cambridge University στα Αγγλικά, του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας Γερμανικών Επιπέδου B2 και Πιστοποίησης Β' Επιπέδου στις ΤΠΕ από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Έχει εργασθεί ως Νηπιαγωγός και ως Προϊσταμένη Νηπιαγωγείου από το 1999 έως και το 2018 στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (με απόσπαση Νέα Υόρκη). Από το 2018 ως το 2023 υπηρέτησε στο Τμήμα Εκπαιδευτικών Θεμάτων της Α/θμιας Δ/σης Δωδεκανήσου ως υπεύθυνη των εγγραφών στα σχολεία και των ωρολογίων προγραμμάτων των Δημοτικών Σχολείων και των Νηπιαγωγείων. Από τον Ιούνιο του 2023 μέχρι σήμερα υπηρετεί ως Διευθύντρια στο 2ο 4θέσιο Νηπιαγωγείο Ιαλυσού. Είναι υποψήφια διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ευγένιου Αυγερινού.

Η νευροεπιστήμη στην υπηρεσία της εκπαίδευσης με έμφαση στη διδασκαλία των Μαθηματικών. Τα μέχρι στιγμής οφέλη, οι προοπτικές και οι δυσκολίες

Παναγής Τσιγγούνης, Ευγένιος Αυγερινός

Περίληψη

Οι νευροεπιστήμες είναι ένας σχετικά νέος διεπιστημονικός κλάδος που περιλαμβάνει τη νευρολογία, τη βιολογία και την ψυχολογία και έχει γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία 100 χρόνια, αφού σε αυτά τα έτη έχουν γίνει κατανοητές πολλές πτυχές της φυσιολογίας, της βιοχημείας, της φαρμακολογίας και της δομής του εγκεφάλου. Η εκπαιδευτική νευροεπιστήμη είναι ένα διεπιστημονικό ερευνητικό πεδίο που συνδυάζει την εκπαίδευση, την ψυχολογία και τις νευροεπιστήμες επιδιώκοντας να αποκωδικοποιήσει τα επιστημονικά ευρήματα σχετικά με τους νευροβιολογικούς μηχανισμούς που σχετίζονται με τη μάθηση. Επίσης μελετά πώς η εκπαίδευση αλλάζει τον εγκέφαλο και ποιοι είναι οι μηχανισμοί που οδηγούν σε αλλαγές συμπεριφοράς. Βασισμένα στα ευρήματα της έρευνας του εγκεφάλου η εκπαιδευτική νευροεπιστήμη έχει ήδη κάνει τις δικές της διδακτικές προτάσεις για αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση. Εκτός, όμως, από παιδαγωγικές πρακτικές για τον γενικό πληθυσμό των μαθητών η εκπαιδευτική νευροεπιστήμη προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε πολύ δύσκολα ερωτήματα, όπως: "γιατί μερικά παιδιά μαθαίνουν πιο δύσκολα από άλλα;", καθώς επίσης προσπαθεί να εντοπίσει που οφείλονται οι μαθησιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κάποιοι μαθητές (π.χ. ΔΕΠΥ, δυσλεξία, δυσκαλυκουλία κ.ά.). Η εύρεση των αιτιών των μαθησιακών δυσκολιών αποτελεί το πρώτο βήμα για τη θεραπεία τους. Οι προοπτικές αυτής της επιστήμης θεωρούνται σπουδαίες, όλο και περισσότεροι επιστήμονες ασχολούνται με αυτήν και γίνεται προσπάθεια να ξεπεραστούν οι υπαρκτές δυσκολίες, ώστε να φτάσουμε στα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Παναγής Τσιγγούνης είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι κάτοχος του Π.Μ.Σ. "Επιστήμες της Αγωγής" στην Ειδίκευση Πληροφορική στην Εκπαίδευση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι Διπλωματούχος Πολιτικός Μηχανικός της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών και κατέχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης του Προγράμματος "Σεισμική Μηχανική και Αντισεισμικές Κατασκευές" της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Έχει παρακολουθήσει Επιμορφωτικό Σεμινάριο στην "Ειδική Αγωγή στην Εκπαίδευση" του Πανεπιστημίου Αιγαίου εννιάμηνης διάρκειας. Έχει εργασθεί κατά το χρονικό διάστημα 2016 έως σήμερα ως δάσκαλος μαθητών Δημοτικού (ΠΕ70). Επίσης έχει εργασθεί από το 2009 έως το 2013 ως Πολιτικός Μηχανικός. Γνωρίζει την αγγλική γλώσσα (ESB, COUNCIL OF EUROPE LEVEL C2) και έχει Βεβαίωση Γνώσης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών από την Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ευγένιου Αυγερινού.

Διερεύνηση μεθόδων ανίχνευσης μαθηματικού άγχους στα μαθηματικά σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με μαθησιακές δυσκολίες-δυσλεξία

Ελένη Φασουλά, Ευγένιος Αυγερινός

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την ανίχνευση μαθηματικού άγχους και αποστροφής στα μαθηματικά, εστιάζοντας σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με μαθησιακές δυσκολίες, όπως η δυσλεξία. Το μαθηματικό άγχος είναι μια ψυχολογική κατάσταση που επηρεάζει την ικανότητα των μαθητών να συμμετέχουν και να επιτυγχάνουν στα μαθηματικά, ενώ η αποστροφή μπορεί να οδηγήσει σε αποφυγή μαθησιακών καταστάσεων, επηρεάζοντας αρνητικά τη συνολική τους ακαδημαϊκή επίδοση. Στο θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, αναλύονται οι ψυχολογικές επιπτώσεις του μαθηματικού άγχους, καθώς και οι νευροβιολογικοί μηχανισμοί που το διέπουν. Η σχέση μεταξύ μαθησιακών δυσκολιών και μαθηματικού άγχους έχει τεκμηριωθεί σε αρκετές μελέτες, οι οποίες υποδεικνύουν ότι οι μαθητές με δυσλεξία μπορεί να παρουσιάζουν αυξημένα επίπεδα άγχους λόγω της αδυναμίας τους να επεξεργαστούν γρήγορα και αποτελεσματικά μαθηματικές πληροφορίες. Εξετάζεται επίσης η χρήση συστημάτων ηλεκτροεγκεφαλογραφίας (EEG) για την ανίχνευση του μαθηματικού άγχους καθώς προσφέρει καινοτόμες δυνατότητες στην έρευνα. Μέσω της καταγραφής ηλεκτρικών σημάτων από τον εγκέφαλο, η μελέτη αναλύει τις φυσιολογικές αντιδράσεις των μαθητών κατά την εκτέλεση μαθηματικών ασκήσεων και τη συσχέτιση τους με τα επίπεδα άγχους και αποστροφής. Επιπλέον αναδεικνύονται οι ηθικές προεκτάσεις της χρήσης της EEG στην εκπαίδευση, εστιάζοντας στη σημασία της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και γονέων για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Ελένη Φασουλά είναι πτυχιούχος Τμήματος Εφαρμοσμένων Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Είναι κάτοχος του Π.Μ.Σ. "Εφαρμοσμένα και Υπολογιστικά Μαθηματικά" του Πολυτεχνείου Κρήτης και Π.Μ.Σ. "Επιστήμες της Αγωγής – Ειδική Εκπαίδευση" Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Έχει παρακολουθήσει πλήθος ετήσιων σεμιναρίων διάφορων Πανεπιστημίων πάνω στη Συμπερίληψη, στη Θετική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση, στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, στη Διαφοροποίηση καθώς επίσης και σε προγράμματα του ΙΕΠ. Είναι κάτοχος Lower του Cambridge University στα Αγγλικά, και Πιστοποίησης Α' Επιπέδου στις ΤΠΕ από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Εργάζεται από το 2016 ως Μαθηματικός Ειδικής Αγωγής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ενώ έχει εργασθεί σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και σε ΙΕΚ. Είναι υποψήφια διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ευγένιου Αυγερινού.

Χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης και συστήματος ηλεκτροεγκεφαλογραφίας για την ανίχνευση του μαθηματικού άγχους σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Ανδρέας Μήταλας, Ευγένιος Αυγερινός

Περίληψη

Η χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης (TN) και συστημάτων ηλεκτροεγκεφαλογραφίας (HEG) προσφέρει σημαντική βοήθεια στην ανίχνευση του μαθηματικού άγχους σε μαθητές τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το μαθηματικό άγχος αποτελεί ένα κοινό φαινόμενο που επηρεάζει την ακαδημαϊκή απόδοση και την ψυχολογική ευημερία των μαθητών. Στο θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, αναλύονται οι ψυχολογικές και νευροεπιστημονικές βάσεις του άγχους, καθώς και οι επιπτώσεις του στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η ενσωμάτωση της TN και του EEG προσφέρει νέες προοπτικές στην έρευνα και στον σχεδιασμό της διδακτικής παρέμβασης αφού γίνονται αντιληπτές οι δυσκολίες και οι φοβίες των μαθητών πάνω στα μαθηματικά. Τα εργαλεία της TN μπορούν να αναλύσουν δεδομένα προσδιορίζοντας μοτίβα που σχετίζονται με το άγχος, ενώ η τεχνολογία του HEG παρέχει άμεσες πληροφορίες για τη νευρική δραστηριότητα των μαθητών κατά τη διάρκεια μαθηματικών δραστηριοτήτων. Αυτή η διαθεσιμότητα δεδομένων σε πραγματικό χρόνο επιτρέπει τη δημιουργία προγνωστικών μοντέλων που μπορούν να συμβάλλουν στην πρώιμη διάγνωση του μαθηματικού άγχους. Μελετώντας τα εργαλεία αυτά διερευνούμε πως μπορούν να συμβάλλουν στην έγκαιρη αναγνώριση του μαθηματικού άγχους και να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς στη σχεδίαση εξατομικευμένων διδακτικών παρεμβάσεων.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Ανδρέας Μήταλας είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πτυχίο "Μηχανικός Πληροφορικής" του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης. Είναι κάτοχος του Π.Μ.Σ. "Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων" του ΤΕ.ΠΑ.Ε.Σ και του Π.Μ.Σ. "Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση με χρήση νέων τεχνολογιών" του Π.Τ.Δ.Ε. Έχει παρακολουθήσει πλήθος ετήσιων σεμιναρίων διαφόρων Πανεπιστημίων σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία, τη διδασκαλία και τη διοίκηση της εκπαίδευσης, τη Θετική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση, Διαχείριση Άγχους, Ρομποτικής, Συμπερίληψης καθώς επίσης και εκπαιδευτικά σεμινάρια του ΙΕΠ.. Έχει δύο εισηγήσεις σε διεθνή και δύο σε πανελλήνια εκπαιδευτικά συνέδρια και μία συμμετοχή σε ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Είναι κάτοχος Advanced στα Αγγλικά, και Πιστοποίησης Β2 Επιπέδου στις ΤΠΕ από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. Εργάζεται από το 2010 ως εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ευγένιου Αυγερινού

Νέες τάσεις στη διαμορφωτική αξιολόγηση στη μαθηματική εκπαίδευση: Από την τεχνητή νοημοσύνη στα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα

Αθανάσιος Καραγεωργιάδης, Ευγένιος Αυγερινός

Περίληψη

Η ενσωμάτωση της διαμορφωτικής αξιολόγησης στην καθημερινή διδασκαλία στην τάξη αποτελεί σημαντική πρόκληση. Ένα έξυπνο προσαρμοζόμενο σύστημα διαμορφωτικής αξιολόγησης μπορεί να προσφέρει μια αποτελεσματική λύση, διευκολύνοντας την εφαρμογή της και ενισχύοντας την εκπαιδευτική διαδικασία, ειδικά όταν ενσωματώνει στοιχεία τεχνητής νοημοσύνης. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην τάση που παρατηρείται να χρησιμοποιείται ο όρος Τεχνητή Νοημοσύνη για να περιγράψει τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα, παρότι αυτά είναι συγκεκριμένος τύπος τεχνητών νευρωνικών δικτύων και όχι η συνολική έκταση του πεδίου της τεχνητής νοημοσύνης. Πραγματεύεται τις νέες τάσεις για την εφαρμογή των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων στη διαμορφωτική αξιολόγηση στην εκπαίδευση γενικά και ειδικότερα στη μαθηματική εκπαίδευση. Η χρήση των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων σε αυτό το πλαίσιο είναι ακόμα σε πρώιμο στάδιο και ενέχει σημαντικούς κινδύνους, ειδικά όταν χρησιμοποιούνται στη διδακτική διαδικασία χωρίς την επίβλεψη του διδάσκοντα. Η απουσία εποπτείας αυξάνει την πιθανότητα σφαλμάτων, καθώς οι πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι τα γλωσσικά μοντέλα έχουν μεγάλο ποσοστό σφαλμάτων. Επιπλέον, εμφανίζουν το φαινόμενο των παραισθήσεων, δηλαδή την παραγωγή ψευδούς ή παραπλανητικού κειμένου που μπορεί να οδηγήσει τους μαθητές σε λανθασμένα συμπεράσματα. Αυτά τα ζητήματα εγείρουν ανησυχίες για την αξιοπιστία των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων σε περιβάλλοντα μάθησης, επισημαίνοντας την ανάγκη για προσεκτική ενσωμάτωση τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Αθανάσιος Καραγεωργιάδης είναι έμπειρος προγραμματιστής με έδρα το Λονδίνο και εξειδίκευση στον Χρηματοοικονομικό και Τραπεζικό τομέα. Είναι κάτοχος πτυχίου Μηχανικού Πληροφορικής από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κεντρικής Μακεδονίας (νυν Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος), από όπου αποφοίτησε με την υψηλότερη βαθμολογία στην τάξη του. Διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο στην «Επιστήμες της Αγωγής - Εκπαίδευση με χρήση νέων τεχνολογιών» από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει δύο δημοσιεύσεις στο IEEE Xplore με ετεροαναφορές, με ειδίκευση στην διαμορφωτική αξιολόγησης για εκπαιδευτικούς και άλλους σκοπούς καθώς και στα έξυπνα – προσαρμοζόμενα συστήματα αξιολόγησης. Είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου, υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ευγένιου Αυγερινού.

Αξιολογώντας τις ικανότητες των μαθητών να συγκροτούν και να κρίνουν επιστημονικά επιχειρήματα: Έργα αξιολόγησης για τις δυνάμεις και την κίνηση

Μελπομένη Μαστρογιωργάκη, Μιχάλης Σκουμιός

Περίληψη

Η ανάπτυξη ικανοτήτων συγκρότησης και κριτικής επιστημονικών επιχειρημάτων αποτελεί βασικό στόχο της εκπαίδευσης των μαθητών στις Φυσικές Επιστήμες. Ωστόσο, είναι περιορισμένη η έρευνα για το σχεδιασμό έργων αξιολόγησης αυτών των ικανοτήτων. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάπτυξη έργων αξιολόγησης των ικανοτήτων των μαθητών να συγκροτούν και να κρίνουν επιστημονικά επιχειρήματα, για τις δυνάμεις και την κίνηση. Διαμορφώθηκαν έργα για την αξιολόγηση των ικανοτήτων των μαθητών αφενός να συγκροτούν επιχειρήματα και αφετέρου να κρίνουν επιχειρήματα, για τις δυνάμεις και την κίνηση. Τα έργα για τη συγκρότηση επιχειρημάτων εστιάζονταν στις ικανότητες: (α) συγκρότηση επιχειρήματος με επαρκή δομή και (β) συγκρότηση επιχειρήματος με κατάλληλο περιεχόμενο. Τα έργα για την κρίση επιχειρημάτων εστιάζονταν στις ικανότητες: (α) εντοπισμός συστατικών στοιχείων επιχειρημάτων, (β) αναγνώριση αποδεικτικών στοιχείων που είναι απαραίτητο να περιλαμβάνονται σε επιχειρήματα, (γ) κρίση αποδεικτικών στοιχείων (αν είναι ισχυρά ή ασθενή) για να υποστηριχθεί ένας ισχυρισμός, (δ) σύγκριση δύο επιχειρημάτων με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία τους και (ε) σύγκριση δύο επιχειρημάτων με βάση τους συλλογισμούς τους. Για κάθε ερώτηση των έργων αναπτύχθηκαν πλαίσια ανάλυσης των απαντήσεων των μαθητών. Τα έργα αξιολόγησης που αναπτύχθηκαν μπορούν να αξιοποιηθούν για την αρχική (διαγνωστική), τη διαμορφωτική και την τελική αξιολόγηση των μαθητών σε ζητήματα συγκρότησης και κρίσης επιχειρημάτων.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Μελπομένη Μαστρογιωργάκη είναι εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φυσικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ολοκλήρωσε το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών "Επιστήμες της Αγωγής-Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών" του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Εκπονεί διδακτορική διατριβή στο πεδίο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών. Έχει εργασθεί ως εκπαιδευτικός-Φυσικός στον ιδιωτικό τομέα. Από το 2000 διδάσκει Φυσική στη δευτεροβάθμια δημόσια εκπαίδευση. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού Φυσικών Επιστημών και στη μελέτη των επιστημονικών επιχειρημάτων των μαθητών. Έχει δημοσιεύσει εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων.

Μελέτη της εξέλιξης των ικανοτήτων των μαθητών του Γυμνασίου που αφορούν σε πρακτικές της Μηχανικής: Η περίπτωση του σχεδιασμού λύσεων

Μαργαρίτα Παπακωνσταντίνου, Μιχάλης Σκουμιός

Περίληψη

Η εργασία εστιάζεται στη μελέτη της επίδρασης μιας διδακτικής παρέμβασης για τις δυνάμεις και την κίνηση, που βασίζεται στη διδακτική προσέγγιση της "μάθησης τριών διαστάσεων", στην εξέλιξη των ικανοτήτων των μαθητών του Γυμνασίου που αφορούν σε πρακτικές της Μηχανικής και ειδικότερα στην πρακτική που αναφέρεται στο σχεδιασμό λύσεων (καθορισμός προβλήματος, προσδιορισμός κριτηρίων και περιορισμών, σχεδίαση και κατασκευή ενός μοντέλου/πρωτότυπου και λήψη απόφασης αποδοχής ή απόρριψης του μοντέλου/πρωτότυπου). Επιπρόσθετα, επιδιώκεται ο εντοπισμός των δραστηριοτήτων που συνεισφέρουν στην εξέλιξη αυτών των ικανοτήτων. Αρχικά, αναπτύχθηκε εκπαιδευτικό υλικό (φύλλα εργασίας) για τις δυνάμεις και την κίνηση με βάση τη διδακτική προσέγγιση της "μάθησης τριών διαστάσεων" και στη συνέχεια εφαρμόστηκε σε 20 μαθητές της Β΄ τάξης του Γυμνασίου. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια και τα φύλλα εργασίας των μαθητών. Η ανάλυση των δεδομένων επέτρεψε να μελετηθεί η εξέλιξη των ικανοτήτων των μαθητών που αφορούν στο σχεδιασμό λύσεων. Διαπιστώθηκε ότι σταδιακά βελτιώθηκαν αυτές οι ικανότητες των μαθητών. Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν οι δραστηριότητες που συνέβαλαν σε αυτή τη βελτίωση.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Μαργαρίτα Παπακωνσταντίνου είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φυσικής του Ε.Κ.Π.Α. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Σπουδών των Τμημάτων Φυσικής και Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΠΑ αποκτώντας μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης ηλεκτρονικής και ραδιοηλεκτρολογίας. Επίσης, ολοκλήρωσε τις σπουδές της στο Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στα Τεχνο-οικονομικά Συστήματα της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΕΜΠ και του Τμήματος Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Εκπονεί διδακτορική διατριβή στο πεδίο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών. Εργάζεται ως μόνιμη εκπαιδευτικός του κλάδου Φυσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη διερεύνηση των αντιλήψεων των μαθητών και στην ανάλυση και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για θέματα των Φυσικών Επιστημών. Εργασίες της είναι δημοσιευμένες σε διεθνή περιοδικά και σε πρακτικά διεθνών και ελληνικών συνεδρίων.

Ανάλυση του σχολικού εγχειριδίου Βιολογίας του Λυκείου για την αναπαραγωγή στον άνθρωπο: Οι τρεις διαστάσεις της μάθησης

Σεβαστή Τσαγγάρη, Μιχάλης Σκουμιός

Περίληψη

Στο Νέο Πλαίσιο για την Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας των ΗΠΑ προτείνεται η εκπαίδευση των μαθητών να εδράζεται σε τρεις αλληλεξαρτώμενες διαστάσεις: τις πρακτικές των Φυσικών Επιστημών και της Μηχανικής, τις εγκάρσιες έννοιες των Φυσικών Επιστημών και τις βασικές ιδέες των επιμέρους κλάδων των Φυσικών Επιστημών. Η προσέγγιση αυτή απαιτεί αλλαγές στην οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού, ώστε οι δραστηριότητές του να εμπλέκουν τις τρεις διαστάσεις της μάθησης. Στην παρούσα εργασία επιδιώκεται η διερεύνηση της εμπλοκής των τριών διαστάσεων της μάθησης στο περιεχόμενο του σχολικού εγχειριδίου Βιολογίας της Α' τάξης Λυκείου για την αναπαραγωγή στον άνθρωπο. Εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν 56 μονάδες ανάλυσης που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο της αναπαραγωγής του ανθρώπου στο σχολικό εγχειρίδιο της Βιολογίας της Α' τάξης του Λυκείου. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε ένα πλαίσιο που αξιολογεί την εμπλοκή των τριών διαστάσεων στο περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που αναλύθηκε, παρέχει ελάχιστες ευκαιρίες στους μαθητές να επεξεργαστούν δραστηριότητες που εμπλέκουν τις τρεις διαστάσεις της μάθησης. Προτείνεται η ανάπτυξη νέου εκπαιδευτικού υλικού, με δραστηριότητες που εμπλέκουν τις τρεις διαστάσεις της μάθησης και η εξέταση της συμβολής του στην κατανόηση από τους μαθητές των θεμάτων που σχετίζονται με την αναπαραγωγή στον άνθρωπο.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Σεβαστή Τσαγγάρη είναι εκπαιδευτικός Βιολόγος και διδάσκει 19 χρόνια σε σχολεία της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Βιολογίας του ΕΚΠΑ και κατέχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης από το Διατμηματικό Πρόγραμμα "Εφαρμογές της Βιολογίας στην Ιατρική", του τμήματος Βιολογίας του ΕΚΠΑ και της Ιατρικής Σχολής Αθηνών. Στο εργαστήριο Παθολογικής Ανατομικής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών πραγματοποίησε τη διπλωματική της εργασία με τίτλο "Ανάλυση του πολυμορφισμού στο κωδικόνιο 129 του γονιδίου PRNP, που σχετίζεται με την εκδήλωση της νόσου Creutzfeldt – Jakob, στον ελληνικό πληθυσμό". Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ανάλυση και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία εννοιών της Βιολογίας με στόχο τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών και της ενεργητικής τους συμμετοχής στη μαθησιακή διαδικασία.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Το θεωρητικό υπόβαθρο ενός εκπαιδευτικού συστήματος προσομοίωσης φυσικού περιβάλλοντος

Παύλος Κεφαλάκης, Εμμανουήλ Φωκίδης

Περίληψη

Στη σημερινή εποχή τα περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος πηγάζουν από τον "ιδιαιτέρω" τρόπο ζωής και τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται το φυσικό περιβάλλον, όπως η ρύπανση, ο υπερκαταναλωτισμός και η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων. Τα προβλήματα αυτά οδηγούν τελικά στην ανάγκη αναθεώρησης της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) συμβάλλει σημαντικά στην καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης και αλλαγής στάσης απέναντι στο περιβάλλον, τόσο μέσα στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, όσο και έξω από αυτό. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται μια ιστορική αναδρομή, ο ορισμός, οι αρχές και οι στόχοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και οι διαστάσεις της. Επιπλέον, αναφέρονται οι μορφές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και οι τρόποι εφαρμογής της στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ακόμη, παρουσιάζονται θεματικές ενότητες και σχετικές δραστηριότητες για την επίτευξη των στόχων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τέλος, γίνεται αναφορά στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην ΠΕ και πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται ο τρόπος ενσωμάτωσης των χαρακτηριστικών της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και η επίτευξη των στόχων σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα προσομοίωσης φυσικού περιβάλλοντος.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Παύλος Κεφαλάκης είναι καθηγητής Πληροφορικής και Φυσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και υποψήφιος διδάκτορας στο Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Κατέχει επίσης Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (M.Sc.) στον τομέα των Πληροφορικών Συστημάτων και Τεχνολογιών Λογισμικού. Ο τίτλος της διδακτορικής διατριβής είναι "Κατασκευή, εφαρμογή και αξιολόγηση παραμετροποιήσιμου εκπαιδευτικού τρισδιάστατου περιβάλλοντος πολλών χρηστών προσομοίωσης οικολογικών συστημάτων". Έχει περισσότερα από 20 έτη εμπειρίας στη διδασκαλία μαθημάτων. Έχει βραβευτεί με τους μαθητές του για διάφορα έργα που σχετίζονται με τα επιστημονικά και ακαδημαϊκά του ενδιαφέροντα, όπως η ρομποτική, ο προγραμματισμός εφαρμογών και παιχνιδιών και ο σχεδιασμός ιστοσελίδων σχετικών με το περιβάλλον. Το έργο του έχει δημοσιευθεί σε επιστημονικά συνέδρια. Έχει διατελέσει σε θέσεις διοίκησης στην Εκπαίδευση, όπως Διευθυντής, Υποδιευθυντής σχολείου και επικεφαλής του Κέντρου Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών της Δωδεκανήσου. Έχει παρακολουθήσει μεγάλο αριθμό επιμορφώσεων από διεθνή πανεπιστήμια που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά του. Μιλάει και γράφει πολύ καλά αγγλικά και γαλλικά.

Απόψεις και στάσεις των νηπιαγωγών για τον ρόλο της προσχολικής εκπαίδευσης στην ετοιμότητα για την κλιματική αλλαγή: εφαρμογή σχετικού παιδαγωγικού προγράμματος σε νηπιαγωγείο

Μυλωνά Δέσποινα, Ηλιοπούλου Ιφιγένεια

Περίληψη

Η παρούσα εργασία διερευνά τον ρόλο της προσχολικής εκπαίδευσης στην ετοιμότητα των παιδιών για την κλιματική αλλαγή, εστιάζοντας στις απόψεις και τις στάσεις των νηπιαγωγών. Η προσχολική ηλικία είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση αξιών και συμπεριφορών, και η εκπαίδευση μπορεί να ενισχύσει τις γνώσεις των παιδιών σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την προσαρμογή σε αυτή. Θα παρουσιαστεί βιβλιογραφική ανασκόπηση που έχει ως στόχο να κατανοηθεί το θεωρητικό πλαίσιο και οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με το υπό μελέτη θέμα και να δοθεί μια επισκόπηση της υπάρχουσας γνώσης. Μέσω της ανάλυσης της βιβλιογραφίας, εντοπίζονται ερευνητικά κενά και επισημαίνονται νέες προοπτικές για περαιτέρω έρευνα. Παράλληλα, η ανασκόπηση παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τα μεθοδολογικά εργαλεία και διευκολύνει την επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας για την παρούσα μελέτη. Με τον τρόπο αυτό επικυρώνεται η εγκυρότητα της μελέτης, αποφεύγεται η επανάληψη προηγούμενων μελετών, καθορίζεται το ερευνητικό πλαίσιο και η επιλογή της μικτής μεθοδολογικής προσέγγισης του θέματος. Στην κριτική ανάλυση της βιβλιογραφίας προκύπτει κενό στην εκπαίδευση των νηπίων αναφορικά με την ετοιμότητα στην κλιματική αλλαγή. Η παρούσα εργασία θα συμβάλει στην κατανόηση του ρόλου της προσχολικής εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής με στόχο να προταθεί, να εφαρμοστεί και να αξιολογηθεί ένα καινοτόμο παιδαγωγικό πρόγραμμα που θα εστιάζει στην ετοιμότητα των μικρών παιδιών για τις μελλοντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις. Αναμένεται ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η αξιολόγηση του προγράμματος και τα ευρήματα της έρευνας να προωθήσουν την ανάπτυξη εκπαιδευτικών πολιτικών και πρακτικών με στόχο την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Δέσποινα Μυλωνά είναι εκπαιδευτικός ΠΕ87.09 και υποψήφια διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στην "Εκπαίδευση για την Αειφορία και το Περιβάλλον" από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και απόφοιτος του Τμήματος Παιδαγωγών Πρώιμης Παιδικής Ηλικίας του πρώην ΤΕΙ Αθηνών. Διδάσκει στο τμήμα Βοηθών Παιδαγωγών Πρώιμης Παιδικής Ηλικίας της Πειραματικής ΣΑΕΚ Λαμίας από το 2022 καθώς και στην ΣΑΕΚ ΔΥΠΑ Λαμίας. Είναι ιδιοκτήτρια και πιστοποιημένη εκπαιδευτρια του προγράμματος Brainobrain για παιδιά 5 έως 15 ετών. Διαθέτει δυο δεκαετίες εμπειρίας σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς της Ελλάδας. Παράλληλα, ασχολείται με τον περιβαλλοντικό γραμματισμό και τη βιωματική μάθηση μέσω καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων, όπως η ιστοριογραμμή. Πρόσφατα ξεκίνησε και την εξειδίκευσή της για την πιστοποιημένη επάρκεια εκπαιδευτών ενηλίκων.

Η διατήρηση της μνήμης για το πρόσωπο και το έργο διάσημων καλλιτεχνών μέσα από τις αναρτήσεις των μελών-χρηστών διαδικτυακών ομάδων. Η περίπτωση του Νικόλα Άσιμου

Εμμανουήλ Κυριαζάκος, Γεώργιος Κατσαδώρας

Περίληψη

Η υστεροφημία ενός καλλιτέχνη πέραν του παραδοσιακού τρόπου από στόμα σε στόμα και των αφιερώσεων-εκδηλώσεων σε έντυπα και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, στηρίζεται πλέον σε μεγάλο βαθμό στις αναφορές που δημιουργούνται ή γράφονται στο διαδίκτυο και κυρίως στις διαδικτυακές κοινότητες-κοινωνίες, αφού η πληροφορία σε αυτό το μέσο διακινείται εύκολα και γρήγορα μέσω της έντονης αλληλεπίδρασης των χρηστών. Ταυτόχρονα, μέσα σε αυτές τις κοινότητες, ένας ερευνητής μπορεί να μελετήσει τις σύγχρονες τάσεις των μελών της διαδικτυακής ομάδας, καθώς και τις ανάγκες τους, τις ανησυχίες τους, τα ερωτήματά τους και τον τρόπο σκέψης και έκφρασής τους. Στο πλαίσιο εκπόνησης της έρευνας της διδακτορικής διατριβής γεννήθηκε το ερώτημα κατά πόσο σήμερα ο καλλιτέχνης Νικόλας Άσιμος "απασχολεί" και μνημονεύεται από τα μέλη των διαδικτυακών κοινοτήτων, ερώτημα που οδήγησε στην ανάγκη παρατήρησης της διαδικτυακής ομάδας "ΤΟ ΡΟΚ ΕΙΝΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ", που αριθμεί χιλιάδες μέλη και είναι αρκετά ενεργή σε καθημερινή βάση. Μέσα από την παρατήρηση της συγκεκριμένης κοινότητας για διάστημα έξι μηνών προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα στον τρόπο επικοινωνίας των χρηστών μεταξύ τους με βάση τις αναφορές στο πρόσωπο και το έργο του καλλιτέχνη Νικόλα Άσιμου και κυρίως όσον αφορά τη συχνότητα, το είδος και το περιεχόμενο των δημοσιεύσεων.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Εμμανουήλ Κυριαζάκος είναι υποψήφιος διδάκτορας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου από τον Ιούνιο του 2020. Το θέμα της διδακτορικής του διατριβής είναι "Η λειτουργία της φημολογίας, η απόδοση κοινωνικών χαρακτηριστικών και η αναγωγή σε "θρύλο" επώνυμων προσώπων, μέσα από τη σύγχρονη κοινωνική δικτύωση. Η περίπτωση του Νικόλα Άσιμου" με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Γιώργο Κατσαδώρα. Στα βασικά επιστημονικά και ερευνητικά του ενδιαφέροντα συγκαταλέγονται ο λαϊκός πολιτισμός του διαδικτύου, οι διαδικτυακές μουσικές κοινότητες και η διαδικτυακή επικοινωνία μέσω των κοινωνικών δικτύων. Έχει συμμετάσχει σε πανελλήνια και διεθνή επιστημονικά συνέδρια (ως εισηγητής και ως μέλος οργανωτικής επιτροπής) και κείμενά του έχουν δημοσιευθεί σε πρακτικά συνεδρίων, συλλογικούς τόμους και διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Jacob και Wilhelm Grimm, μια ζωή σαν παραμύθι ή μήπως όχι; Στοιχεία από τη ζωή και το έργο τους

Νικολέττα Ζούμπουλα, Γεώργιος Κατσαδώρας

Περίληψη

Jakob και Wilhelm Grimm, δύο αδέρφια, δύο ζωές, μια κοινή πορεία. Δύο αδέρφια που με τα "δικά" τους παραμύθια, τα Kinder- und Hausmärchen, συνέδεσαν, σε παγκόσμιο επίπεδο, το όνομά τους με τον μαγικό κόσμο των λαϊκών παραμυθιών. Δύο αδέρφια που από πολύ νωρίς ήρθαν αντιμέτωπα με πολλές προκλήσεις, τις περισσότερες φορές, δυσανάλογες των δυνατοτήτων τους. Η ζωή τους θα μπορούσε να είναι παραμύθι. Το δικό τους παραμύθι. Ένα παραμύθι χωρίς σκοτεινά δάση και γριές μάγισσες· γεμάτο όμως με δυσκολίες, δοκιμασίες και εμπόδια. Τα οποία ξεπέρασαν, με προσωπικό κόστος αλλά και θέληση, προχωρώντας πάντα μαζί, αχώριστοι μέχρι το τέλος. Το δικό τους παραμύθι δεν τελείωσε με τη φράση "έζησαν αυτοί καλά...", οι ίδιοι όμως άφησαν πίσω τους μια κληρονομιά που συνεχίζει ακόμα να "ζει" και το κυριότερο αξίζει να μελετηθεί. Σκοπό της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η πρόθεση να μελετηθεί διεξοδικά η ζωή των αδελφών Grimm, με απώτερο στόχο να κατανοηθούν τόσο οι ίδιοι ως προσωπικότητες όσο και τα γεγονότα που διαμόρφωσαν τις επιλογές τους και καθόρισαν την πορεία τους και το επιστημονικό τους έργο. Πρόκειται για μια διαδικασία απαραίτητη, που θα συμβάλει ουσιαστικά τόσο στην μετέπειτα μελέτη των ίδιων των παραμυθιών τους όσο και στην ορθότερη κατανόηση κοινωνικών θεμάτων, όπως η τρίτη ηλικία, που θίγονται στο περιεχόμενό τους.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Νικολέττα Ζούμπουλα είναι απόφοιτος του τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας και του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Είναι κάτοχος του μεταπτυχιακού διπλώματος "Επιστήμες της Αγωγής – Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών" του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του μεταπτυχιακού διπλώματος "Παιδικό Βιβλίο και Παιδαγωγικό Υλικό" του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει παρακολουθήσει πλήθος σεμιναρίων και επιμορφώσεων, σχετικών με την εκπαιδευτική διαδικασία και από το 2015 εργάζεται ως εκπαιδευτικός στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Από τον Μάιο του 2023 εκπονεί διδακτορική διατριβή στο πεδίο της Λαογραφίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με θέμα "Τον καιρό εκείνο των παλιών... Η τρίτη ηλικία στα "παραμύθια για τα παιδιά και το σπίτι" των αδελφών Grimm. Παραμυθολογική μελέτη" και το ερευνητικό της έργο έχει δημοσιευθεί σε επιστημονικά συνέδρια και περιοδικά. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα λαογραφικού περιεχομένου, με έμφαση στο πεδίο της λαϊκής λογοτεχνίας και ειδικότερα του λαϊκού παραμυθιού.

Η Νέκυια του Κυριάκου Χαραλαμπίδη

Δημήτριος Λαδικός, Λουίζα Χριστοδουλίδου

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη θα εστιάσουμε σε δύο χαραλαμπίδια ποιήματα τα οποία διαλέγονται με την Οδύσσεια του Ομήρου. Πρόκειται για τα ποιήματα "Οδυσσεΐας λ" και "Οδυσσεΐας λ, Β" των συλλογών Αχαιών ακτή (1977) και Κυδώνιον μήλον (2006) αντίστοιχα. Στη ραψωδία λ, την οποίαν οι αλεξανδρινοί μελετητές ονόμασαν Νέκυια, διαδραματίζεται ένα από τα σημαντικότερα επεισόδια του οδυσσειακού έπους, καθώς σε αυτήν ο Οδυσσεύς κατεβαίνει στον Άδη. Η κάθοδος στον Κάτω Κόσμο αποτελεί έναν κλασικό λογοτεχνικό μύθο ο οποίος απαντάται ως διακεείμενο και σε άλλα αρχαία ή και σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα. Ο Χαραλαμπίδης τον αξιοποιεί με στόχο να τον ανανεώσει και να του δώσει τη δικιά του ερμηνεία. Χρησιμοποιώντας τα ιστορικά δρώμενα "ως εφελτήριο, ή, ακόμη καλύτερα, ως διάδρομο απογείωσης", ο ποιητής εισέρχεται στη σφαίρα της μνήμης η οποία αποτελεί το ζητούμενο ενοπιό στοιχείο για όποιον συναντά και ανασυνθέτει τα ποικίλα ιστορικά σπαράγματα. Για τον ποιητή "η ιστορία είναι αναγκαία ως υλικό, και μάλιστα εξαιτίας της εκλεκτικής συγγένειάς της με τον μύθο". Η ιστορία, αποκρυσταλλωμένη ως μυθολογημένη ιστορία, υπηρετεί τον στόχο του Χαραλαμπίδη, αφού καταφέρνει μέσω αυτής να μετουσιώνει τα βιώματα και τα συναισθήματά του σε κάτι οικουμενικό, καθιστώντας τα κοινό κτήμα.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιου διδάκτορα

Ο Δημήτριος Λαδικός γεννήθηκε στη Ρόδο στις 22 Αυγούστου 1986. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι μεταπτυχιακές σπουδές του πραγματοποιήθηκαν στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, με ειδίκευση στις Επιστήμες της Αγωγής και συγκεκριμένα στην Ειδική Αγωγή. Συμμετείχε στο επιμορφωτικό πρόγραμμα "Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας" του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Από το 2011 εργάζεται ως φιλόλογος στην ιδιωτική εκπαίδευση. Είναι συγγραφέας διηγημάτων δημοσιευμένων σε συλλογικούς τόμους αλλά και σε έναν προσωπικό, με τίτλο Ιστορίες αλλόκοτων εποχών, το 2021, όπως επίσης και ενός μυθιστορήματος, με τίτλο Σαββατοκύριακο στο Ρίο, το 2019. Έχει συμμετάσχει και βραβευθεί σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς. Από το 2020 εκπονεί διδακτορική διατριβή στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου με θέμα "Καβαφογενή ποιήματα του Κυρ. Χαραλαμπίδη: Διακειμενικά στοιχεία ενός ποιητικού διαλόγου", με επιβλέπουσα την καθηγήτρια κ. Λουίζα Χριστοδουλίδου. Έχει δημοσιεύσει άρθρα στα Πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου: Γλώσσας Ήμερος. Η ποίηση του Κυρ. Χαραλαμπίδη, και συμμετάσχει στις Ημερίδες υποψηφίων διδασκόντων του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου από το 2021 έως και σήμερα.

Από τη “Saffo” του Δ. Σολωμού στο “ΣΑΠΦΩ ΚΑΙ ΦΑΩΝΑΣ” του Κ. Χαραλαμπίδη

Μαρία Αμοιρίδου, Λουίζα Χριστοδουλίδου

Περίληψη

Στην παρούσα ανακοίνωση μελετούμε το ποίημα “Σαπφώ και Φάωνας” από την πρόσφατη ποιητική συλλογή του Κυριάκου Χαραλαμπίδη Η Νύχτα των Κήπων ως κείμενο που “διαλέγεται” υπερκειμενικά με το προϋπάρχον σολωμικό ιταλόφωνο ποίημα της ύστερης ποιητικής περιόδου του Σολωμού, το ποίημα “Saffo”, όχι στην τελική του μορφή αλλά σε ορισμένες παραλλαγές του, όπως μας τις παραδίδει ο Λίνος Πολίτης. Εφαρμόζοντας την πρακτική της υπερκειμενικότητας, έναν από τους πέντε τύπους μεταδιακειμενικών σχέσεων του G. Genette, εξετάζουμε το χαραλαμπίδειο ποίημα/υπερ-κείμενο ως αποτέλεσμα μιας διαδικασίας μετασχηματισμού, “που ανακαλεί λίγο ως πολύ ανοιχτά” το σολωμικό ποίημα/υπο-κείμενο “χωρίς αναγκαστικά να μιλά γι’ αυτό ή να το παραθέτει” -κατά τον Genette-. Κυρίως μας απασχολούν οι πρακτικές της μετα-υφολόγησης, του αναχρονισμού, καθώς και της μετ-εστίασης και της μεταβολής των κινήτρων. Με σύντομες αναγωγές στη “Σαπφώ (κύματι Λευκάδος)” και στη “Βασιλική” από την ποιητική συλλογή του Χαραλαμπίδη Ηλίου και Σελήνης Άλως καταλήγουμε στη διατύπωση μιας βασικής αισθητικής επιλογής του σύγχρονου ποιητή ανάλογης με του ποιητικού του προγόνου, Δ. Σολωμού.

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Μαρία Αμοιρίδου μεγάλωσε στην Αλεξανδρούπολη και σπούδασε Κλασική Φιλολογία στο ΑΠΘ. Συνέχισε τις σπουδές της σε Βέλγιο και Γερμανία (μεταπτυχιακό σε γλωσσολογία-μετάφραση) από το 1995 έως το 1997 και πρακτική εξάσκηση (stage) στο Τμήμα Μετάφρασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Από το 1998 έως το 2000 εργάστηκε ως free lance μεταφράστρια στις Βρυξέλλες, κάνοντας μεταφράσεις διοικητικών κειμένων στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) της ΕΕ. Μέσω του διαγωνισμού ΑΣΕΠ του 2000, διορίστηκε ως μόνιμη καθηγήτρια φιλόλογος στη δημόσια εκπαίδευση. Εργάστηκε από το 2001 έως και σήμερα σε Γυμνάσια και Λύκεια της Κομοτηνής και της Κω. Από το 2020 είναι Διευθύντρια του Γυμνασίου Αντιμάχειας Κω. Από τον Φεβρουάριο του 2018 ξεκίνησε την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στο Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης Ρόδου με θέμα την ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη, υπό την επίβλεψη της κ. Λουίζας Χριστοδουλίδου. Μέχρι σήμερα έχει συμμετάσχει σε συνέδρια και έχει δημοσιεύσει σε πρακτικά συνεδρίων, συλλογικούς τόμους και λογοτεχνικά περιοδικά σχετικά με την ποίηση του Κυρ. Χαραλαμπίδη. Η ολοκλήρωση της διατριβής της προβλέπεται εντός του 2025.

Τόπος και μνήμη στην ποίηση τού Κυριάκου Χαραλαμπίδη υπό το φως των θεωριών των Edward Casey, Yi-Fu Tuan και Gaston Bachelard

Χρυσούλα Γιαννίκη, Λουίζα Χριστοδουλίδου

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διερευνά τον τόπο και τη μνήμη στην ποίηση τού Κυριάκου Χαραλαμπίδη βάσει των θεωριών των Edward Casey, Yi-Fu Tuan και Gaston Bachelard. Η οπτική του Casey, που βλέπει τον τόπο να διαμορφώνεται από συσσωρευμένες μνήμες, αντικατοπτρίζεται στο χαραλαμπίδειο έργο, όπου το κυπριακό τοπίο/ο γενέθλιος τόπος διατηρεί την ατομική και συλλογική μνήμη. Σύμφωνα με τον Casey, ο χώρος διαμορφώνει την αίσθηση του χρόνου και της μνήμης, ενώ κάθε τόπος φέρει αποτυπώματα τού παρελθόντος που αναδύονται, όταν κάποιος τον επισκέπτεται ή τον ανακαλεί στη μνήμη. Ο Tuan αναλύει τον μετασχηματισμό του χώρου σε βιωματικό τόπο, επισημαίνοντας ότι οι ανθρώπινες εμπειρίες "εδραιώνουν" έναν χώρο, μετατρέποντάς τον σε συγκεκριμένο τόπο μνήμης, ενώ ο Χαραλαμπίδης τού προσδίδει και πολιτισμική σημασία. Ο Bachelard αποδίδει στον τόπο συναισθηματική αξία, που στην ποίηση του Χαραλαμπίδη προσλαμβάνει ιστορικό βάρος, ενώ ο τελευταίος επιτυγχάνει την πρόσβαση στη γενέθλια πόλη μέσω της "φαινομενολογίας των αισθήσεων και της υλικής φαντασίας".

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορα

Η Χρυσούλα Γιαννίκη γεννήθηκε το 1993, στη Ρόδο. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και είναι διπλωματούχος Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Εκπονεί διδακτορική διατριβή, υπό την επίβλεψη τής Καθηγήτριας Λουίζας Χριστοδουλίδου, με θέμα που άπτεται της ποίησης τού Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Έχει λάβει οικονομική ενίσχυση, εν είδει υποτροφίας, από το Ίδρυμα Λεβέντη, λόγω του κυπρολογικού ενδιαφέροντος της διδακτορικής της διατριβής. Παράλληλα, έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε δύο διεθνή συνέδρια και ημερίδες. Έχει δημοσιεύσει άρθρο σε διεθνές περιοδικό. Από τον Σεπτέμβριο του 2018 έως σήμερα, εργάζεται ως φιλόλογος σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης της Ρόδου, ενώ είναι και πιστοποιημένη Εκπαιδύτρια Ενηλίκων από τον ΕΟΠΠΕΠ. Από τον αθηναϊκό εκδοτικό οίκο Ιωλκός, τον Μάρτιο του 2024, κυκλοφόρησε η πρώτη ποιητική συλλογή της, με τίτλο Κατακερματισμένες Σκέψεις.

Ο διάλογος του Κώστα Μόντη με τον Όμηρο και τον Πίνδαρο μέσα από επιλεγμένα ποιήματα

Καλλιόπη Παπαδόδημα, Λουίζα Χριστοδουλίδου

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η ανάδειξη της ποικιλίας των γλωσσικών μέσων και η ερμηνευτική προσέγγιση τόσο της μορφής όσο και του περιεχομένου ενός αιρετικού και αντιρητορικού διαλόγου που διεξάγει ο Κώστας Μόντης με τον Όμηρο και τον Πίνδαρο μέσα από δύο εμβληματικά ποιήματα. Τα ποιήματα αυτά είναι "Όλοι εμείς που γράφουμε στίχους" και "Προς Πίνδαρο". Η αναφορά στις γλωσσικές διαστάσεις του διαλόγου του ποιητή με την αρχαία ελληνική γραμματεία μέσα από τις συγκεκριμένες ποιητικές συνθέσεις θα συμβάλει στην ερμηνευτική προσέγγισή τους. Πρόκειται για δύο "ποιήματα ποιητικής", η ανάλυση των οποίων θα οδηγήσει στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την ανάγκη του ποιητή να προβάλλει τόσο τους άρρηκτους δεσμούς της τέχνης του με τους αρχαίους Έλληνες ποιητές αλλά και συμπερασμάτων σχετικά με το στοιχείο της "αυτοαναφορικότητας" στην μοντική ποίηση. Η αυτοαναφορικότητα είναι μια προσπάθεια των ποιητών, συμπεριλαμβανομένου και του Κώστα Μόντη, να μιλήσουν για την ποίηση, τον ρόλο και το ηθικό καθήκον τους ως υποκειμένων μέσα στο πλαίσιο της τέχνης τους αλλά και της εξέλιξης της ιστορίας. Πρόκειται για μια ελεύθερη περιδιάβαση στον φιλοσοφικό στοχασμό για την ίδια την ποίηση μέσω της γλώσσας, για έναν δηλαδή "μεταγλωσσικό αναστοχασμό".

Βιογραφικά στοιχεία υποψήφιας διδάκτορος

Η Καλλιόπη Παπαδόδημα είναι φιλόλογος ελληνικής και ισπανικής φιλολογίας. Εργάζεται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Σπούδασε στο τμήμα Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. (Λίαν Καλώς 7,85), στο τμήμα Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας (Άριστα 8,87) και ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο δια ζώσης διετές Π.Μ.Σ. του Ε.Κ.Π.Α. "Η Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας". Αποφοίτησε με άριστα (βαθμός 9.76) από το Π.Μ.Σ. και για αυτό δίδαξε τιμητικά νέα ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη στο Διδασκαλείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Ε.Κ.Π.Α. Εκπόνησε διπλωματική εργασία με τίτλο "Η γλωσσική πράξη της πρότασης (suggestion) στην ελληνική και στην ισπανική: συγκριτική μελέτη και συνδηλώσεις για τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας" και επιβλέπουσα την Καθηγήτρια Γλωσσολογίας-Πραγματολογίας κ. Σπυριδούλα Μπέλλα. Ολοκλήρωσε με άριστα (βαθμός 9,71) το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου "Επιστήμες της Αγωγής - Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών" και είναι υποψήφια Διδάκτωρ του ίδιου Τμήματος, από τον Ιούλιο 2021, με επιβλέπουσα την κ. Λουίζα Χριστοδουλίδου.